

FOLK OG LAND

Nr. 23 - 5. årg.

Lørdag 16. Juni 1956

Løssalg 50øre

Maurice Bardèche

For Folk og Land av
fil lic. Per Engdahl

Maurice Bardèche har gjort sig kjent som en av det moderna Frankrikes mest lysende stilister. Han föddes 1908 i en liten stad i mellersta Frankrike men kom tidigt till Sorbonne, där han snart sögs upp av den litterära Parisatmosfären. Som ung akademiker kom han att tillhöra kretsen kring den världsberömda historikern Jacques Bainville, känd bl. a. genom sin Napoleonbiografi och sitt likaledes till svenska översatta arbete om Frankrikes historia. Bardèches intressen kretsade emellertid främst kring den franska litteraturen. Han umgicks bland författare och gifte sig så småningom med en syster till en av Frankrikes mest lofvande lyriker Robert Brasiliach. Från en docentur vid Sorbonne kom han som professor i fransk litteratur till Lille, och här gjorde han sig främst känd genom sina banbrytande undersökningar rörande de båda franska romantikerna Stendal och Balzac. Tillsammans med Brasiliach utgav han första upplagan av den stora filmhistoria, som sedan kommit ut i ständigt nya upplagor, reviderade och utökade av Bardèche.

Den stora vändpunkten
för Bardèche blev

ta skrifter har han sedan också befordrat till trycket liksom nya upplagor av äldre verk. Själv har han främst koncentrerat sig på ett politiskt skriftställarskap, som blivit ett av de banbrytande under efterkrigstiden. I

«Brev til
François Mauriac»

om Nürnberg-processen, som skulle göra honom känd runt hela världen. Ett tryckfrihetsåtal slutade med fällande dom: Bardèche ansågs ha prisat brottslig handling genom att försvara offren i Nürnberg. Han dömdes till ett års fängelse men satt bara inne en vecka. Sedan benådades han av president Coty. I boken om «Kolumbi

emellertid snart ut över de gamla gränserna. Bland gaullister fick han många varma vänner. Flera f. d. motståndsmän med meriter från kampen mot tyskarna och årlång vistelse i tyska koncentrationsläger höra i dag till kretsen kring Bardèche. Främst må nämnas den kvinnliga Parisadvokaten Odette Moreau, hederslöjtnant i maquisen och med hederslegionen som utmärkelse för insatser i motståndskampen.

Maurice Bardèche's inställning är fransk och europeisk

Hans franska patriotism ger färgen åt hela hans framträdande. När det gäller Frankrike, kan han nå upp till en retorisk höjd, som kommer auditoriet att andlöst ryckas med. Som europe är han den främste föreläsaren i Frankrike för fransk-tysk försoning. Hans sympatier för tyskarna äro äkta och djupgående.

Med denna inställning är det klart, att han från början skulde bli en av förgrundsförarna i Malmörörelsen. Han har alltifrån starten tillhört dess ledning och utövat ett avgörande inflytande på dess politik. Han är den typiskt intellektuelle, mannen med den blixtrande hjärnen och den suveräna formtalangen, för vars intelligens och moraliska

De som ikke fikk følge med på frammarsjen

(ikke fikk oppleve oppreisningen).

Stasjonsmester Rebne, Ophus, Stor-Elvdal.

Fru stasjonsmester Rebne
Generaldirektør Bjaaland ved NSB

Fru Asta Ørbeck, Drammen
Fru Betzy Grønstad, Drammen

Fru Olava Thielemann, Drammen

Fru Ingeborg Bøhn, Drammen

Bonde og ordfører Torbjørn Aakerholt, Botne, Vestfold
Bonde og ordfører T. Aannestad, Våle i Vestfold

Lensmann Stange Sem. Myrset utenfor sitt hjem under okkupasjonen

Fru lensmann Stange, Sem
Kjøpmann Sam. W. Amundsen, Nøtterøy

Skipsfører N. Nilsen, Stokke
Rutebileier Nils Svendsen, Nøtterøy

Bonde Carl J. Wike, Hoff
Fru Randi Schiøtz, Sem
Kaptein Edvard Hannevig, Asgårdstrand

Driftsbestyrer M. Monsen, Larvik

Bonde Arthur Hillestad, Lardal.

Vi ber om at langt flere må komme med.

Rike Sibiria

Pravda melder at verdens ri-

Æresdoktor av Universitetet i Oslo

Sir Winston Churchill ble i sin tid under stor begeistring kreert til æresdoktor ved vårt universitet. Han hadde jo gjort seg så fortjent av Norge!

Admiral Theodor Krancke forteller i artikkelen «Sannheten om Øvelse Weser» i «Die Deutsche Soldatenzeitung» for april i år hvordan Sir Winston gjorde seg fortjent til den store utmerkelse:

«Etter den britiske krigserklæring forlangte Tyskland 2. september 1939 i en note til Norge streng nøytralitet. I motsatt fall ville Tyskland bli tvunget til å treffe passende forholdsregler. Så lenge nøytraliteten ikke ble krenket av en tredje, var Norges nøytralitet garantert.

Den 9. 9. foreslo Churchill overfor admiralitetet å trengte inn i Østersjøen med makt for å tvinge de skandinaviske stater til å tre inn i krigen på de alliertes side. Første sjølord av slo på grunn av faren fra luftvåpen og miner.

Den 19. 9. overrakte Churchill kabinettet et memorandum med forslag om — ved dristige forholdsregler — å stoppe den tyske malmtransport fra Skandinavia. Kabinettet av slo.

Krutsjev og

Den 29. 9. ville Churchill ha en redegjørelse fra Admiralitetet om hvor man best kunne minelegge de norske farvann for å hindre den tyske malmtrafikk.

Den 16. 12. forela Churchill et nytt memorandum for kabinettet. I dette memorandum heter det bl. a.:

«En avbryting av den svenske malmlevering til Tyskland over Norge kan si destilles med en større offensiv operasjon. Når man engang er kommet til den oppfatning at det som taler for veier tyngre enn innvendigene — som ikke kan bortforklares og som må tas alvorlig — må man tvinge igjennom de forholdsregler som er nødvendige for å bryte av malmtransporten.

Den nordlige blokade av Tyskland ville i så fall bli effektiv. Vi kunne f. eks. besette Narvik og Bergen og bruke disse havner for vår handel, mens de ville være sperret for tyskerne. Det kan ikke understrekes sterkt nok at en britisk besittelse av den norske kyst er et strategisk mål av første klasse. Selv om Tyskland ville treffe de kraftigste motforholdsregler, ville vi ganske bestemt ikke komme i en slette situasjon enn om vi ikke hadde innlatt oss på aksjonen. Vår samvittighet er vår øverste dommer. Som virkelige representanter for Folkeforbundets prinsipper har

de undersekkinger forand- de båda franska romantiker- na Stendal och Balzac. Till- sammans med Brasillach ut- gav han första upplagan av den stora filmhistoria, som sedan kommit ut i ständigt nya upplagor, reviderade och utökade av Bardèche.

Den stora vändpunkten för Bardèche blev krigsslutet

Medan Brasillach redan ti- digt visat intresse för politik och knutit nära förbindelser till fascistiska strömningar, bl. a. det rumänske järngar- det, hadde Bardèche varit tämligen ointresserad av dyli- ka ting. Efter Frankrikes befri- else 1944 häktades Brasillach som samarbetsman och döm- des till döden. En oerhörd apparat sattes i gång för att rädda den unge diktaren. En rad lysande kulturpersonlig- heter och politiker satte sitt namn under en nådesansöken till general de Gaulle. Men allt var förgäves. En mörk februarimorgon 1945 hämta- des Brasillach ur dödscellen i Fresnefängelset i Paris och fördes ut till den väntande exekutionsplutonen.

Från detta ögonblick

Från och med detta ögon- blick blev Bardèche politiker. De litterära intressena tvin- gades i bakgrunden. På sitt forna livsområde har han främst gjort en insats som vårdare av svågerns tradi- tioner. Han har givit ut de sista dikterna, skrivna i fän- gelset, en gripande samling, som med sin medeltidsmäs- siga enkelhet och sin kon- kreta stil, där de förskönan- de adjektiven nästan full- komligt saknas, gör ett out- plänligt intryck på läsaren. Brasillachs brev och otryck-

Kunnskap dreper frykt.
Rolph Waldo Emerson.

ta skrifter har han sedan också befordrat till trycket liksom nya upplagor av äldre verk. Själv har han främst koncentrerat sig på ett poli- tiskt skriftställarskap, som blivit ett av de banbrytande under efterkrigstiden. I

«Brev til François Mauriac»

gjorde han upp med utrens- ningen. När han skrivit fär- digt manuskriptet, menade hans vänner, att han var to- kig. Något sådant kunde al- drig gå. Det vore att utma- na ödet. Men Bardèches bok gick ut i hundra tusen ex- emplar och blev upptakten till den ständigt växande floden av anklagelsesskrifter mot orättfärdigheten efter kriget. Så följde de båda volymerna

om Nürnberg-processen, som skulle göra honom känd runt hela världen. Ett tryckfri- hetsåtal slutade med fällan- de dom: Bardèche ansågs ha prisat brottslig handling ge- nom att försvara offren i Nürnberg. Han dömdes till ett års fängelse men satt ba- ra inne en vecka. Sedan be- nådades han av president Coty. I boken om «Kolumbi ägg» gav han uttryck åt sin positiva åskådning, och det senaste arbetet «Les temps modernes» har han gjort en svidande kritik av hela den bestående samhällsordnin- gen med dess dödsmärkta de- kadens.

Bardèche blev snart en samlingspunkt för oppositio- nella kretsar i Paris. Hans ly- sande personlighet nådde

det klart, att han från bör- jan skulde bli en av för- grundsfigurerna i Malmö- relsen. Han har alltifrån starten tillhört dess ledning och utövat ett vittgående in- flytande på dess politik. Han är den typiskt intellektu- elle, mannen med den blyt- rande hjärnen och den su- veräna formtalangen, för vars intelligens och moraliska mod alla motståndare alltid till sist måste betyga sin aktning och sin beundran. För dem, som fått förmånen att räkna sig til hans vän- ner, är han omistlig.

Per Engdahl.

Et utdrag av Maurice Bardeche's bok «L' oeuf de Colomb» blir påbegynt i neste nr. av Folk og Land.

Kaptein Edvard Hannevig, Åsgårdstrand
Driftsbestyrer M. Monsen, Larvik
Bonde Arthur Hillestad, Lardal.
Vi ber om at langt flere må komme med.

Rike Sibiria

Pravda melder at verdens ri- keste kullfelt er funnet i Sov- jetrepublikken Kasakstan. (Fram med kartet!) Det gjelder Ekyba- stus-bekkenet. Man kan regne med flerfoldige millioner tonn pr. år!

Scapa Flow

Den berømte britiske flåtehavn på Orknøyene, skal legges ned. Her var det at den tyske flåte etter første verdenskrig ble inter- nert og for størstedelen boret i senk av de tyske mannskaper i juni 1919.

pende selvmordsepidemi — blant menn som hadde vært medlemmer av «partiet».

Ikke minst overraskende virket «lovbestemmelsen» om å belaste det passive med- lemskap i NS med rettighets- tap og kollektivt økonomisk ansvar i forhold til medlem- menes formue. — Dette retts- svik sammenlignet jeg med hva daværende infanteri- kaptein Galtung lærte oss i historietimene på underoffi- serskolen i Bergen i 1916: Athens uovervinnelige flåte var underveis hjem med sei- rens søte druer, da den ble overrasket av orkan og full- stendig knust. Regjeringen i Athen trengte sårt til syn- debukker. Folkets kritikk over flåtens vanskelige var nådeløs: hva skulle den ved Cicilia å gjøre? — Nå var herredømmet på havet tapt. Regjeringen kastet da all skylden over på sjøoffisere-

Forts. side 4

Sannheten er sterkest når den får lov til å råde alene.

chill kabinettet et memoran- dum med forslag om — ved dristige forholdsregler — å stoppe den tyske malmtrans- port fra Skandinavia. Kabi- nettet avsto.

Krutsjev og Bulganin til Norge

Tidspunktet ikke fastsatt.

Fra den norske ambassade i Moskva har Utenriksdeparte- mentet fått offisiell bekreftelse på at statsminister Bulganin og partisekretær Krutsjev med takk har tatt imot invitasjonen om å komme til Norge. Besøkets va- righet og programmets detaljer vil bli drøftet gjennom diploma- tiske kanaler. Det foreligger ikke noe om tidspunktet for besøket.

Både Stockholm og København har fått lignende bekreftelse om at sovjetlederne har mottatt in- vitasjonen til besøk i Sverige og Danmark.

Tvangsauksjon hos 10 skattytere i Lier.

I samsvar med en henstilling, som er sendt kommunestyrene fra Kommunal- og Arbeidsde- partementet om å påbegynne innfordringen av skatt, har her- redskassereren i Lier skrevet til en rekke skattytere som har for- holdsvis store restanser. Her- redskassererens henstilling har imidlertid gitt små resultater, og det er derfor forløpig begjært tvangsauksjon hos 10 skattytere. Flere begjæringer vil bli sendt, hvis skattyterne ikke viser større villighet til å betale sine restan- ser, opplysr herredskassereren til Fremtiden.

— 118 Volvobiler er solgt i Los Angeles og gjør stor lykke.

— 500 russiske trålere fanger siid ved Grønland.

Vet du det?

1. Hva er grunnen til at Basj- kir-området mellom Volga og Uralfjellene i dag blir meget om- talt i finansverdenen?

2. Hvem er Olafur Thors?
Svar på side 3.

den norske kyst er et strateg- gisk mål av første klasse. Selv om Tyskland ville treffe de kraftigste motforholds- regler, ville vi ganske be- stemt ikke komme i en slet- tere situasjon enn om vi ikke hadde innlatt oss på aksjo- nen. Vår samvittighet er vår øverste dommer. Som virke- lige representanter for Fol- keforbundets prinsipper har vi rett, ja plikt til rent for- bigående å oppheve gyldig- heten av nettopp de lover for hvem vi vil skaffe respekt og sikkerhet.»

Selv om Churchill ikke kunne få sin vilje igjennom i kabinettet, ble det dog i et hvert fall besluttet for en- hver eventualitets skyld å gjøre i stand planer for en britisk landgang i Norge, som i Narvik også skulle ta sikte på en understøttelse av Finn- land.

Den 20. 1. 1940 oppfordret Churchill offentlig de nøy- trale til endelig å slutte seg til de allierte, noe de nordi- ske stater nok en gang av- slo.

Den 31. 3. 1940 varslet Churchill i kringkastingen en skjerpelse av de alliertes krigsførsel. Så kom heftige britiske presseangrep på Norge.

Natten 6.—7. april seilte de britiske fartøyer ut som skul- le minelegge norske farvann, og den 7. april foregikk i Rosyth innskipningen av de styrker som var tenkt land- satt i Narvik, Bergen og Stav- anger.

Churchill hadde fått sin vilje, og han hadde strevet svært for det, så æresdoktor- graden var nok vel fortjent. Det spørs bare om han ikke burde fått den med stjerne.

Naturen er vidunderlig. For millioner av år siden visste ingen at vi engang skulle gå med briller, og allikevel ble ørene anbragt hvor de er!

Politiken.

Mitt åpne brev til Dommerforeningen

En appell fra redaktør Torolv Fanebust

Første frigjörungssjokket fikk jeg allerede den 17. mai 1945, da en av mine venner stakk til meg en dagsavis, der det sto gjengitt et inter- vju en svensk redaktør had- de hatt med en av de nyut- nevnte norske politimestre- ne. — Om frontkjemperne uttalte denne lovens gode nordmann, som inntil en uke før hadde vært høyeste- rettsadvokat, at deres dager er beseglet, deres dager er snart talte.

Frontkjempernes daværen- de antall var rundt 7000 og deres nærmeste pårørende tilsvarende flere. Intervjuet gikk sin runde gjennom den mest supernasjonale del av den norske presse, og da først og fremst Dagbladet, selvsagt. — I Espeland fan-

geleir ved Bergen, der det var mange frontkjempere, ble intervjuet anvendt i den mentale torturs tjeneste.

Vedkommende politimester som med dette hadde gitt uttrykk for sin særegne inn- stilling, sitt juridiske klar- syn og sin utpregede sinnsl- kevekt, ble et år eller to sei- nere forfremmet til dommer i Høyesterett. — Da fikk jeg sjokk nr. 2 ved tanken på at mange frontkjempersaker måtte antas å få sin ende- lige avgjørelse i Høyesterett.

At statsminister Einar Ger- hardsen i sin 1ste mai-tale 1946 formante det norske folk om ikke å glemme nazi-

stenes forbrytelser, lot seg høre, — bl. a. fordi en der- ved kunne ta seg i vare for selv å begå noe tilsvarende. Men statsministeren rettet også en appell til alle gode nordmenn om å ta vel vare på hatet, — da var sjokket der igjen.

Det virket også sjokke- rende da en av mine gode granner, en bonde så fredsæl og rettskaffen som menne- ske kan være, døde av dif- teri, mens leirlegen svor på at det bare var 3 dagers halssyke fangen hadde.

Da jeg kom til Oslo i mars 1946, ble jeg sjokkert over hvor mange mødre og barn som brutalt var drevet fra hus og heim og ut i den svar- te elendighet og håpløshet, og det kom stadig nye be- kreftelser på den omseggri-

Best er den taler som kan få folk til å se med ørene. Arabisk ordtak.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringlebotn

En ny norsk krigssituasjon i 1941?

Under diskusjonen om den svenske betenkningen er det fra sakkyndig og «velvillig» hold hevdet at hendingene utover i 1941 burde ha be- sinnet tenksomme folk på at i løpet av dette året hadde Norge gjenopptatt eller var i ferd med å gjenoppta krigen mot Det tyske rike.

Den 4. mars 1941 ble det av britiske og norske styrker gjort landgang i Svolvær, krigsviktige anlegg ble øde- lagt, 18 000 tonn tysk tonna- sje ble senket, 215 tyskere og 10 quislinger ble bortført som fanger. (Fakta — Norsk Kon- versasjonsleksikon, Oslo 1948, bind II, spalte 3152).

En av «quislingene» var en o.r.sakfører. Han satt i fan- genskap i England til våpen- stillstanden i 1945. Nå har han reist sak mot staten med krav om en erstatning på kr. 100 000 for tapt arbeidsfortje- neste, og for tort og svie. Sta- ten har avvist erstatnings- kravet, og statens prosessfull- mektig, advokat Hans Mi- chelsen uttaler til Aftenpo- sten: «Det har vært vanskelig å klare opp i forholdene om- kring raidet i denne saks for- bindelse, men det er klart at det ikke var noe norsk fore- tagende. Regjeringen had- de ikke noe kjennskap til raidet før det var utført,

heller ikke visste Hærens Overkommando om at det skulle gjennomføres til den og den tid. Den norske ma- rine var blitt rådspurt om visse forhold, men var bare rådgiver. De norske deltage- re, 52 mann med Martin Lin- ge i spissen var i engelske uniformer og utgjorde ingen norsk avdeling.»

Dette var Svolvær-raidet, avkledd all romantikk og le- gendedannelse. Ingenting vis- ste regjeringen Nygaardsvold, like lite visste Hærens Over- kommando, Den norske ma- rine var bare rådgiver, kap- tein Linge og hans menn var i engelske uniformer, og «ut- gjorde ingen norsk avdeling», formentlig en omskriving for at det var en engelsk avde- ling. Men vi burde, da som bestandig ellers, ha forstått at det var oppstått en ny krigssituasjon, og følt gufsen fra straffelovens paragraf 86.

Når det gjelder Måløy-rai- det 27. desember 1941, så opp- lyser «Fakta» uttrykkelig at det var en britisk landgangs- aksjon. Inntil videre får vi stole på det.

* Lagmann Solems yndlingsar- gument for at Norge fortsatt var i krig etter 10. juni 1940 var nettopp det her omtalte og lig- nende raids.

Dette nr. av Folk og Land gikk i trykken onsdag 13. juni.

† Emma Haussknecht, Lamba- rene. Hun var Albert Schweitzers trofaste medarbeider, og født i Tyskland som han. Ganske ung reiste hun til Schweitzers syke- hus for, som hun selv har ut- talt, å bli behandlet for en alvorlig sykdom. Hun døde i 1955.

Red. P. Hoff får 140,000 kr.

Enstemmig Høyesterett fastslår at boikotten var urettmessig

Høyesterett avsa lørdag enstem- mig kjennelse i saken om typo- grafenes boikott av avisen «Sam- fundsliv». Norsk Centralforening for Boktrykkere ble dømt til å betale redaktør Peter Hoff 140 000 kroner med 4 prosent rente til betaling skjer. I saksomkostnin- ger for byrett og lagmannsrett skal Centralforeningen betale til Hoff 7000 kroner. Redaktør Hoff ble ikke tilkjent saksomkostnin- ger for Høyesterett.

Da typografene i 1947 nektet å trykke Samfundsliv i over et år med den begrunnelse at den var et naziorgan, gikk saken til retten, og 2. februar 1951 ble avisen ved redaktør Hoff tilkjent 50 000 kroner i erstatning. I 1953

satte Eidsivating lagmannsrett beløpet til 125 000 kroner pluss 7000 kroner i saksomkostninger. Senere ble kravet forhøyet til 280 000 kroner, og saken ble nå prosedert i Høyesterett med Norsk Centralforening for Bok- trykkere som den ankende part.

Hensikten med boikotten var å forhindre at Hoff og hans me- ningsfeller kom til orde gjennom denne avis, som etter typografe- nes mening var et talerør for nazismen, men byretten anførte i sine premisser at det er de lov- lige myndigheters sak å ta seg av dem som misbruker Grunnlo- vens bestemmelser om trykkefri- heten. Retten fant å betegne boi- kotten som urettmessig.

Ett ord på vegen

NIETZSCHES SVAR.

Friedrich Nietzsche (1844 —1900) var vel den bety- deligste og mest omstridte filosof i sin samtid. Hans liv som filosof var så å si en uavbrutt kamp mot Kri- stus og hans lære. Han uttalte at dersom Kristus, «denne nasareeren», som han hånlig kalte ham, hadde levet til han ble seksti år, ville han visselig ha kalt tilbake hele sin lære som vranglære.

En gang ble Nietzsche spurt av noen filosof-kol- leger om hvilket menne- ske han satte høyest i for- tid og samtid. Etter en kort betenkning svarte Nietzsche fast: Kristus! Nå, men hans kolleger vil- le vite hvorfor.

«Av alle de mennesker jeg kjenner til, var Kri- stus den eneste som vir- kelig levde slik han lær- te», var Nietzsches svar.

A. D.

Farlig lettsind av Stortinget

Avgiften på «hestens havre» forhøyes til 32 øre pr. liter.

Stortinget har med 70 mot 64 stemmer vedtatt å øke den såkalte tilleggsavgift på bensin fra 28 til 32 øre pr. liter. Departementet regner med at avgiften skal gi en inntekt på tilsammen 144,2 mill. kroner.

Vi har sagt det før, og vi gjentar det: En bil i dag er ikke noe mer enn en hest på bestefars tid. Hesten ble fo- ret med havre, og våre da- gers hest med bensin. For- skjellen er bare at vi den- gang var et tilbakebyggende

land, sammenlignet med nå. Politikernes frekthet var li- te utviklet, skatteskruen ikke skruetikke og utplyndrin- gen ikke finansvitenskapelig utbygget.

Fellesreisen til Hamburg tegner til en ny fulltreffer

En 40-personers buss sansynlig

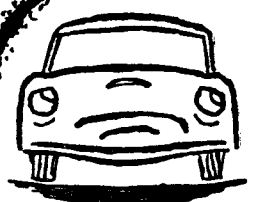
Da samtlige plasser nå er belagt på den først kontra- herte bil, har Linnea Norsk Reiselag tillatt seg å oppta forhandlinger om en 40-se- ters buss. Vi regner med at dette vil gå i orden. Dermed står ytterligere 10 plasser til vår rådighet. Bare skynn deg, så kan også du bli med.

For ørig skisserer vi her pro-

termiddagen. Det blir middag på hotellet etter ankomsten, og kvelden kan deltagerne tilbringe som de selv ønsker.

Lørdag 7. dag: Etter frokost rundtur med buss i København, med besøk til en rekke av byens severdigheter. Middag i National Scala. Om kvelden besøk i Kø- benhavns forlystelseshave Ti- voli.

Søndag 8. dag: Det blir tidlig avreise fra København denne

KJØR INNOM

OG FYLL OPP

SHELL BENSIN

MED ICA

Bjarne Svenning

Rissa — Sørtrøndelag

Gløym krigen! Sov med dei andre, kamerat!

I bygda mi var ein NS-mann festleidar for 17. maidagen. Han la og ned krans på grava åt den eine bygdekaren som fall under krigen. Eg vil gjerne ha svar på om ein i dag finn at alt skal ve- ra gløymt? Er det OK at ein nazist er festleidar på nasjonal- dagen og legg ned krans på gra- va åt ein som fall? Skal vi som var med i krigen byrja sova i lag med dei andre, eller kva mei- nar lesarane?

Svevnug, Sørtrøndelag.

*

Dette stod å lesa i Dagbladet mandag den 11. juni.

Korleis var det uppe i denne «svevtunge» Trønderbygda: Na- sa NS-mannen seg på stygg dik- tatorvis upp til festleidar på na- sjonaldagen, eller vart han på demokratisk vis vald til denne tillitsposten? Og vart han vald, so var det vel avdi sambygdin- gane hans fann han skikka, og so utan lyte at han kunne leida festen og leggja ned kransen på grava til den falne sambygdin- gen sin. Og korleis for manen fram, skjemde han festen, sulka han minnet til den døde?

Eg har fått vyrdnad for denne Trønder-bygda. Denne gongen var det ein NS-mann som la ned kransen på grava til ein som fall i krigen — neste gongen vert det kanskje heimefrontlei- daren i bygda som legg ned

Toleransen har sin be- grensning i at den ikke kan tolerere intoleran- sen.

Piet Hein.

Sovjets folketall har bare økt med 4,2 millioner fra 1940 til i dag. Det er 15 mil- lioner lavere enn de fleste befolkningsekspertene i vesten hadde regnet med, og 12 mil- lioner lavere enn Oxford-at- laset over Sovjet-Samveldet og Øst-Europa, som nylig ut- kom i London, oppgir.

Det britiske tidsskriftet Economist minner om en stu- die utgitt av Folkeforbundet, der det ble slått fast at uten tap av menneskeliv under krigen ville Sovjets folketall i 1955 være oppe i 240 millio- ner innbyggere. Vestlige eks- perter tenkte seg et krigstap i Sovjet-Samveldet av fem millioner døde og endelig av seks millioner i økt barnedø- delighet og nedsatt befolk- ningstilvekst. Dette mare- ritt av et regnestykke viser seg å ha vært altfor kortsik- tig, skriver Economist. Selv om en regner med sovjetfan- ger som ikke vendte hjem da freden kom, viser det seg at omtrent 25 millioner sovjet- skere militært og skole-

Bladringen av 7. juni 1956, stiftet i Oslo Til vern om Folk og Lands oppgaver og interesser

En flokk aktive venner av

Bladringen av 7. juni 1956, stiftet i Oslo Til vern om Folk og Lands oppgaver og interesser

En flokk aktive venner av vårt blad, 29 i tallet, hadde 7. juni et samvær i Oslo, for å drøfte arbeidsoppgaver og opplegg. Bladstyrets formann, bonde Anders Hafskjold, Lier, ble bedt om å fungere som dirigent. Det var et allsidig utvalg av bladets faste lesere som deltok, man fant såvel arbeidsgivere som arbeidere, menn og kvinner, eldre og yngre, tilhørende høyst ulike yrker, der var bønder, håndverkere, embetsmenn, kontorfolk, kunstnere, offiserer, lærere og ingeniører, bladfolk og tidligere politikere ikke unntatt. En interessant og givende meningsutveksling fant sted. Fra såvel bladeiere som redaksjon ble det ytret ønske om et konsultativt råd til støtte for den videre oppbygning av Folk og Land. Det vedtokes å medvirke til et sådant, og hele åtte personer ble bragt i forslag. Blant disse vil bladstyret sammen med redaktør Kringlebotn velge sitt råd, bestående av tre representanter med suppleanter. Det vil bli lagt vekt på at rådet skal være lett og raskt å sammenkalle.

Bladringen av 7. juni 1956 er et tiltak som lover godt for bladets framtid. Vi håper det vil føre til dannelsen av mange tilsvarende bladringer omkring i by og bygd.

All oppblåst storhet står Gud i veien i hans arbeide for menneskers frelse.

Th. Stenseth.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014 nr. av Folk og Land gikk i trykken onsdag 13. juni.

† Emma Haussknecht, Lambarene. Hun var Albert Schweitzers trofaste medarbeider, og født i Tyskland som han. Ganske ung reiste hun til Schweitzers sykehus for,, som hun selv har uttrykt, å tjene et høyere mål.

Jeg våger i det hele tatt ikke å tenke på hva som har hendt i norsk presse etter krigen.

Jens Bjørneboe.

Mellom venner

— En lærd disputas om Quislings og Terbovens dragkamp i 1940 fant mandag sted på Universitetet i Oslo. Det gjaldt forskningsstipendiat Magne Skodvins avhandling «Okkupasjonsstyret i Norge fram til 25. september 1940», som han forsvarte for den filosofiske doktorgrad. Universitetets gamle festsal var fylt av studenter, historikere og tidl. NS-folk, blant dem nevner vi i fleng fylkesmann Hans H. Jacobsen, sekretær Franklin Knudsen, forfatteren Johannes Hestmann, kand. jur. Solveig Stang, Haldis Østbye, postmester Svendsen, forbundssekretær Helge Grønstad, disponent Aage Berg, tannlegene Olaf Maamoen og Martin Kjeldaas, direktør Andresen, stud. phil. Ottar Rønneseth, redaktør Einar Syvertsen, rådmann Kahrs Budde, rektor Volle, forretningsmennene Aslak Svandalsflona, Achton Aall samt overrettssakfører Sverre Helliksen.

— Det var et meget rikt og givende foredrag lærer og vaktmann H. A. Aasmundsen holdt om Blix-salmene på siste sesongmøte i Kristne Venner i Oslo.

— Dronning i salen og dronning på scenen: Elizabeth av Storbritannia og Aase Nordmo Løvberg «møttes» i Kungliga Operan i Stockholm helgen som var. «Don Carlos» sto på plakaten. Aase spilte dronning Elizabeth av Spania og sang seg rett inn i det prominente publikums hjerter. Målselv har nå to navn med verdensry, Sverre Stenersen og vår nye store sangerinne.

— Magister Arild Haaland er for sin avhandling «Nazismen i Tyskland» kreert til doctor philosophias av det akademiske kol-

ret med havre, og våre daggers hest med bensin. For skjellen er bare at vi den gang var et tilbakeliggende

legium ved Universitetet i Oslo.

— Professor Alf Sommerfelt skrev 11. juni en kronikk i Aftenposten om Europarådets kulturoppgaver. En undertittel hadde han formet slik: «Hvor skal man trekke grensen for Europa?» Han kan så spørre. Europas politiske grenser nevnte han overhodet ikke. Kanskje fant han det heller ikke mulig, etter Churchills mange og merkelige meritter under den 2. verdenskrig.

— Nyttig tiltak: En kinesisk landbruksdelegasjon på 7 mann har forlatt Peking på vei til Danmark.

— Forsvarsstaben har via den sovjetiske ambassade fått innbydelse for tre norske offiserer til å overvære flystevnet i Moskva 24. juni. Innbydelsen er akseptert, og sjefen for flyvåpenet generalløytnant Birger Motzfeldt vil sammen med to offiserer fra flyvåpenet reise til nevnte stevne.

— Vest-Tyskland har 67 153 okkupasjonsbarn, derav har 37 261 amerikanske fedre, 10 194 franske, 8441 britiske og 1768 belgiske. Hva Øst-Tyskland og Østerrike har av barn med russiske fedre sier historien intet om, men det løper nok opp i mangfoldige tusen.

— Landets prisfordyrere kan nær sagt ikke en eneste dag holde fingrene av fatet. Nå sist gjelder det pils, bajer og eksportøl. Avgiften til statens pumpeverk er fra 1. juli satt opp med henholdsvis 20 og 30 øre pr. liter. Staten håper å ta inn 17 mill. på det.

— Godtgjørelsen for stortingsmenn på reise er også satt opp. Dette kan dekkes ved at Ola Nordmann i sommer hengir seg mest mulig til pils og bajer.

— En stoll skal slås i Jomafeltet i Grong. Dertil er bevilget 1,8 mill. kr.

— De svenske vestkystskipper skaffer seg stadig større båter.

— Norges Bank har økt utlå-

Det er en grense for stigning, men ikke for fall. Friedrich Hebbel.

belagt på den først kontraherte bil, har Linnea Norsk Reiselag tillatt seg å oppta forhandlinger om en 40-se-ters buss. Vi regner med at dette vil gå i orden. Dermed står ytterligere 10 plasser til vår rådighet. Bare skynn deg, så kan også du bli med.

For øvrig skisserer vi her programmet for hjemreisen og oppholdet i København:

Fredag 6. dag: Etter frokost starter vi på hjemturen og reiser via den gamle hamsastad Lübeck til Grossenbrode, hvorfra vi fortsetter med ferje over til Gedser i Danmark.

Etter en vakker tur gjennom det sydlige Sjælland, hvor vi etter å ha passert den imponerende Storstrømbroen kjører gjennom Vordingborg og Køge, og ankommer til København om et-

nene med 157 prosent siden parolen om kredittstramning ble sendt ut.

— Vedprisene i sekkevis i Oslo har økt fra 85 til 122.40 pr. favn. Siste talgstekniske påhitt er at man i enkelte forretninger må kjøpe koks for å få ved. Men dette er ulovlig.

— Bermuda og Jamaica i britisk Vest-India har rettet et fristende tilbud til britiske rederier om et nesten skattefritt tilfluktssted, hvis selskapene vil flytte sin virksomhet til disse kolonier.

— Sunnmørsmannen Karl Straume har etter oppdrag av Stortingets presidentskap malt et bilde av den kjente politikeren og stortingsmannen Jon Nergaard fra Møre og Romsdal. Nergaard var en framragende agitator og spilte i sin tid en betydningsfull rolle i bondepolitikken. I 1830 utga han et lite agitasjonsskrift som med sine 32 små sider kom til å få avgjørende betydning for de følgende stortingsvalg. Det hadde som tittel «En odelsmanns tanker om Norges nærværende forfatning tilligemed en samtale inneholdende veiledning for bønder til en riktigere fremgangsmaade ved udkaarelsen av valgmand og repræsentanter», men ble best kjent under navnet «Ola-Boka».

— Sivilingeniør Hans W. Gieritz ved det svenske treforskningsinstitutt i Stockholm, er utnevnt til professor i treforedlingskjemi ved Norges Tekniske Høyskole i Trondheim.

hotellet etter ankomsten på kvelden kan deltagerne tilbringe som de selv ønsker.

Lørdag 7. dag: Etter frokost rundtur med buss i København, med besøk til en rekke av byens severdigheter. Middag i National Scala. Om kvelden besøk i Københavns forlystelseshave Tivoli.

Søndag 8. dag: Det blir tidlig avreise fra København denne dag, og turen går langs Strandveien til Helsingør, med det kjente Kronborg slott. Fra Helsingør tar en ferjen over til Sverige og kjører nordover til Göteborg, hvor det blir avslutningslunsj i Hotell Palace. Etter et par timers opphold i Göteborg kjører busen videre gjennom Bohuslen via Kungälv, Uddevalla til tollstasjonen ved Svinensund. Etter å ha passert toll- og valutakontroll går turen gjennom Østfold tilbake til Oslo, med ankomst ca. kr. 22.

Forbundet

På Jareteigen, Barkåker, holdtes 30. mai en vellykket sammenkomst, hvor gårdbruker E. Schiøtz ønsket velkommen og hvor reisesekretæren Schlytter-Henrichsen redegjorde for aktuelle saker. Møtet var godt besøkt, og vertskapet har all ære av arrangementet. Reisesekretæren har siste uke besøkt Porsgrunn, Skien, Gvarv og Bø.

— Statssekretær Karl Trastl og byrettsdommer Odd Galtung Eskeland er beskikket som nye medlemmer av Forsikringsrådet. Eskeland er en yngre bror til redaktør Øystein Eskeland, Bestun. Forsikringsrådet er et offentlig organ som fører tilsyn med norsk forsikringsvirksomhet.

— Følgende er oppnevnt som medlemmer av et utvalg til utredning av spørsmålet om å sikre avsetningen av jordbruksvarer: Professor O. Aresvik, As ((formann), forskningssjef Odd Aukrust, Ask (nestformann), gårdbruker Hallvard Eika, Bø i Telemark, stortingsmann Hans Borgen, Fet, stortingsmann P. O. Lindberget, Braskereidfoss, Hedmark, sekretær Klaus Kjelsrud, Oslo, ekspedisjonssjef R. H. Bærøe, Oslo, direktør Aasmund Berdal, Oslo.

festen og leggja ned kransen på grava til den falne sambygdningen sin. Og korleis for manen fram, skjemde han festen, sulka han minnet til den døde?

Eg har fått vyrdnad for denne Trønder-bygda. Denne gongen var det ein NS-mann som la ned kransen på grava til ein som fall i krigen — neste gongen vert det kanskje heimefrontleidaren i bygda som legg ned krans på grava til ein NS-mann.

G. F.

For å gjøre sannheten sannsynlig må man alltid blande den opp med noe løgn. Dostojevskij.

Sist helg ble et nytt forsøk på kontrarevolusjon fra peronistenes side slått ned med militære midler i Argentina. Regjeringen erklærte untagelsestilstand i hele landet. Opstanden brøt ut samtidig flere steder, og man regner at 4000 mann — for det meste sivillister — dannet kontrarevolusjonens støttropper. I åpningsfasen vant de framgang, men motstanden ble slått ned ved dag gry. Revolten var konsentrert til Buenos Aires, La Plata og Santa Rosa. Etter standrett ble 200 personer henrettet og 2000 arrestert.

INGEN FLUKT FRA LANDSBYGDA

Vi har i dag i realiteten ingen flukt fra bygda. Det som skjer er ikke annet enn en naturlig utvikling av den arbeidskraft som frigjøres ved jordbruket etter hvert som mekaniseringen skrider fram, sa landbrukssjef Karsten Baardset i en festtale ved Telemark Landbruksselskaps årsmøte. Vårt landbruk produserer mer i dag enn noengang tidligere. Naturalhusholdningens tid for vårt jordbruk er forbi, vi er gått over til et forretningsjordbruk, der de små bruk ikke lenger høver.

(Telemark Arbeiderblad.)

Baardset har neppe uttalt seg slik om de små bruk. Meget avhenger av hva de brukes til, og hvordan det gjøres.

Red.

seks millioner i økt barnedødelighet og nedsatt befolkningstilvekst. Dette mareritt av et regnestykke viser seg å ha vært altfor kortsiktig, skriver Economist. Selv om en regner med sovjetfanger som ikke vendte hjem da freden kom, viser det seg at omtrent 25 millioner sovjetrussere, militære og sivile, ble drept under krigen.

Leserbrev

Jeg leser at det på Ceylon fins 4000 veddaer, en folkestamme som skal være den laveststående i verden. Kunne ikke dette være noe for Sunde å ta seg av? Jeg er overbevist om at han ville trives blant dem, og Ceylon er jo sånn vakker øy.

Even.

På en kulturaften for årets russ i Universitetets aula 8. juni talte forfatteren og journalisten Jens Bjørneboe. Han innledet på følgende måte: Man har bedt meg om å tale i dag og man har vel ment noe med det. Jeg skal skåne dere for de vanlige ord i dagens anledning.

Jeg skal ikke holde noen festtale, det har man andre til. Landet vrimler av festtalere. Det er et yrke i dag, det å være festtaler for «staten», «folket», «skolen», «vitenskapen», «demokratiet», og alt det der. Det er etter hvert blitt den intellektuelles rolle i samfunnslivet å være statens håndlanger og lovsanger, å være makthavernes hoffnarr.

— Stalins datter Svetlana deltok i festen for Tito.

— Sveits bygger en av verdens kraftigste akseleratorer.

Den som ikke har funnet fram til bøkens verden, er i virkeligheten ikke våknet av den søvn han levde i før han ble født — ja, han er simpelthen ikke født ennå!

Arnold Bennett.

FORBUNDET

De som står til rest med kontingent for 1956 bes sende denne snarest til Forbundets giro 150 28. Hurtig innbetaling hjelper oss med frammarsjen. Og er hjelp til selvhjelp.

Forbundskassereren.

Vidkun Quisling

I anledning av en artikkel i «Morgenbladet» om Quisling som «forræder» ble jeg så harm at jeg bestemte meg for å sende inn til Folk og Land følgende:

Før krigen kjente jeg Quisling bare av navn. Særlig la jeg merke til de stadige følger han var utsatt for. Min tanke var da: Den mannen er meget verd.

Jeg undersøkte forholdene nærmere og bestemte meg for å melde meg inn i hans parti.

Senere var jeg i et selskap hos en lege i byen, og der hadde jeg ved siden av meg ved middagsbordet en tante av Vidkun Quisling, enke etter major Q., som var en bror av Vidkuns far, presten Quisling.

Hun fortalte meg at hun som enke hadde pleiet sin svigerinne, Vidkuns mor, under hennes sykdom, til hennes død. Og hun sa: «Min svigerinne var det fineste det edleste menneske jeg i mitt liv har truffet, og Vidkun har arvet hele hennes sinnelag og karakterstyrke.»

Jeg traff aldri Vidkun Quisling, har heller ikke truffet hans frue, men jeg har aldri kunnet glemme hans tantes uttalelser, og synes det er riktig av meg å gjengi hennes ord her.

Marie Ulrikke Strand.

Jonas Lie

Minister Jonas Lie var som kjent sønn av forfatteren Erik Lie og Kathrine Lie, datter av presten Dons.

Kathrine var en niese av Ragna Nielsen og var en av de 19 elever som hun begynte sin skole med.

Kathrine var den hele tid vår klasses erklærte yndling på grunn av sin ualminnelige rettskafne holdning og sin vennsælhet. Hun var også meget intelligent, i det hele tatt et strålende menneske.

Kathrine var ikke av de klassekamerater dessverre jeg senere i livet traff; men hun har alltid stått for meg som et forbilde på godhet og edelhet.

Jeg hørte senere ofte om hennes arbeidsomhet, både åndelig og legemlig, for å holde hjemmet økonomisk sammen. Hva der enn kunne pekes på av feil ved hennes sønns politikk, er det én ting jeg må få lov å sette fingeren på: Den rettskaffenhet, den ærlighet og den kjærlighet til sitt fedreland han må ha arvet fra sin far og mor og sine besteforeldre, må ikke glemmes.

Han har nok som Vidkun Quisling villet det gode.

Anne Ulrikke Strand.

— Sovjets nye politikk er farligere enn Stalins brutalitet, hevder Nixon.

Juel Hanssen i Odda

Juel Hanssen døde 1. juni. Han var frå Østfold, men kom i unge år til Stavanger. Flytta så til Odda som kontormann på fabriken. Han var uvanleg flink. Seinare vart Hanssen tilsett i kommunen og gjorde godt arbeid der. Under okkupasjonsåra gjesta han stundom Gestapo, for å få greia på saker og ting i bygd og by, sett med tyske augo. No hende det at Røde Kors i Odda leigde eit kjellarrom der det skulle lagra tilfanget sitt. Gestapo fekk mistanke om at ikkje alt var som det skulde vera og braut seg inn. Men dei fann ingen forbindelsessaker eller medisiner, derimot handgranatar og gevær og slikt som flygemaskiner hadde slept ned på fjellet, — og lister over dei folk som heimevernet hadde lov å likvidera etter ordre frå London. Formannen for Røde Kors vart arrestert og sendt til Bergen til forhør. Um natti fekk han upp eit vindauge, kasta seg ut og vart funnen død um morgonen, so han slapp å verta avhøyr. Han fall sjølvstakt for sitt land. Men so var spursmålet kven det var som hadde gjeve Gestapo mistanke til den Røde Kors-kjellaren. Mistanken fall ei tid på Juel Hanssen. Men han fridde seg, og det spursmålet er ikkje oppklåra den dag idag. Juel Hanssen var ein meistar til å svara for seg. Enno minnest mange hans svar og lynvittige merknader, som ofte gjekk ut over hans motstandarar. Det er då ikkje noko å undrast på at han fekk seg nokre månar fengsel i konsentrasjonsleigeret 1945—46. Enno er terroren so sterk so han torde ikkje vera tingar på Folk og Land. Men der er von um betring. No etter Juel Hanssen vart sjuk, so samla arbeidskameratar seg og sende ei gild gåva til han. Fred med hans minne!

J. M.

Hvem har ansvaret

Bondelaget vil ha ny beregning av prisindeksen

Norges Bondelag og Landbrukets Sentralforbund har sendt Statistisk Sentralbyrå et brev med anmodning om at det snarest mulig blir foretatt en omlegning av beregningen av levekostnadsindeksen. Vår nåværende indeks bygger på forbruket hos et utvalg av arbeiderfamilier i byer og tettbygde strøk og gir ikke noe representativt bilde av prisutviklingen for hele forbruket, heter det i brevet.

De to landbruksorganisasjoner hevder at matutgiftene blir overvurdert i indeksen og at relativt små endringer i prisene på jordbruksvarer gir et uforholdsmessig sterkt utslag i indeksen. Det klages i brevet også over at de forskjellige skatteformer ikke blir behandlet på samme måte ved indeksberegningen. Endringer i indirekte skatter og subsidier slår ut i indeksen, mens det ikke blir tatt hensyn til de direkte skatter.

— Fetsild-salget innenlands skal stimuleres.

— Norske redere har p. t. 400 skip under bygning.

Er du «nazi» eller «nazist»?

Så lenge har den jøde-betonte propaganda spydd ut ordet «nazist», at folk flest bare svelger unna, uten å tenke.

Selv blant tidligere NS-folk fins det enkelte som tror at de har vært «nazister».

«Arbeidernes Leksikon» gir følgende forklaring under stikkordet «Nazis». «Folk for tysk Nationalsozialist, nasjonal-sosialist.» — (Merk for øvrig forskjellen mellom den sosialist som er nasjonal og har et fedreland, og så den internasjonale og fedre-

La det ikke bli med talemåter!

Kvartalsskiftet står for døren, det gjelder å nytte anledningen til å skaffe Folk og Land flere abonnenter. en eller flere, alle monner drar!

UR

Jeg fører alle de kjente sveitsermerker som Omega, Longines, Certina, Cyma, Tissot, Revue, Antima og Allsport.

Dette er en tillitsak.

De blir ikke skuffet hverken over pris eller kvalitet.

R. Gjessing

URMAKER

DRAMMEN

Telefon 2507.

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

Annelise Parow

TANNINNSETNING

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Voldsminde

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2

Telef. 44 43 33

HÅNSKOMAKEREN

Neuberggt. 15, Oslo

Opphører inntil videre

Mjønvald Kafé

Brandbu, Hadeland

anbefales

Tørr snekerfurn og vanlige

Ernst O. Asmann

Statsautorisert eiendoms-
megler

Postboks 4007, Oslo

Telefon 44 49 51

Omsetning av faste eiendommer, forretning og pantelån.

Gårdsbestyrelse.

Ekstra-arbeide

Import og agenturforretning søker hjelp til arkivering, bokføring m. v. Helst dame med øvelse fra lign. forretning.

Bill. mrk. «System».

SALONGER

sovesofaer, lenestoler, divaner og ellers alt i stoppede møbler. Jeg mottar også omstopning og trekning av møbler.

(Avbetaling innrømmes.)

Sig. Renberg

N. Storgt. 57, Drammen

Tlf. 4070.

Til avisens lesere i Oslo

Vestkantbeboere kan lettest få kjøpt Folk og Land hos

ELIMA

Tobakksforretning

i Ole Vigsgt. 12, inngang fra Industrikt.

SOM DESER

leser De selv denne lille annonse? Andre vil gjøre det samme. Averter i Folk og Land.

Daglig friske blomster

KRANSER til alle priser.

Synnøve Lie

Blomsterforretning

Frognerveien 30, Oslo

Tlf. 44 22 30

Et værelse

ønskes leiet av ung ordenspike (frisørelv), helst i strøket omkring Majorstuen.

Bill. mrk.: «Nu 1956».

Transportører

(gruslessere)

Størrelser 7 — 8 — 10 og 12 mtr.

Lev. med bensinmotor — elektr. motor (trommelmotor.)

Be om brosjyrer.

Betalingen kan deles.

H. SNAPRUD & Co.

Kongsberg.

Maskiner - redskaper.

Tlf. 885 - 248.

«Hygge og nytte»

Er det nokon som vil bruke ferien sin til mot god betaling å berge noko av høyavlinga på ein vakker gard? Høve til fjellturar og aurefiske i storslagen natur. Skriv om det De elles vil ha opplysningar um.

Per Tønder,

adr. Dyrdal i Sogn.

RODELØKKENS

STANSEVERKSTED

SNIPPEN 3 — OSLO

TELEFON 37 44 35

styrke.»
Jeg traff aldri Vidkun Quisling, har heller ikke truffet hans frue, men jeg har aldri kunnet glemme hans tantes uttalelser, og synes det er riktig av meg å gjengi hennes ord her.
Marie Ulrikke Strand.

og mor og sine besteforeldre, må ikke glemmes.
Han har nok som Vidkun Quisling villet det gode.
Anne Ulrikke Strand.

— Sovjets nye politikk er farligere enn Stalins brutalitet, hevder Nixon.

Den norska rättsuppgørelsen

(de svenske vitenskapsmenns hovedutredning om etterkrigsoppgjøret i Norge)

er nå å få kjøpt i Forbundets sekretariat, Kierschows gate 5, Oslo. Pris kr. 30.00 pr. ekspl. Boken kan også fåes tilsendt mot innsendelse av kr. 30.00 (+ kr. 0.60 til porto) til adr. Forbundet, postboks 3214, Oslo. Godhetsfullt unngå postoppkravs-bestillinger. Under de rådende forhold medfører dette et betydelig ekstraarbeid for ekspedisjonen.

Professor Sundbergs utdrag av hovedutredningen — «ekstrakten» — i norsk oversettelse fåes på tilsvarende måte for kr. 2.— pr. ekspl. Utdraget egner seg fortrinlig til spredning til kretser der kunnskap trenges. Send inn et beløp samt navnelister, så besørger vår ekspedisjon forsendelsen uten angivelse av rekvirentens navn. Prisen inkluderer i dette tilfelle også portoen.

Merk!

Prisen på Forbundets særdeles leseverdige brosjyre «§ 104», som for øvrig er nevnt i den svenske utredning, er nå nedsatt til kr. 1.— pr. ekspl. (+ kr. 0.25 til porto). Send Deres bestilling — helst på flere eksemplarer, slik at De kan gjøre også andre delaktige i denne avsløring av det økonomiske oppgjør — til Forbundet, postboks 3214, Oslo (postgiro 150 28).

For å lette ekspedisjonen ber vi om at man godhetsfullt skriver tydelige navn og nøyaktige postadresser. Etter at hovedutredningen er kommet fra Sverige, ekspederes nå tidl. innsendte bestillinger i tur og orden.

gåva til han. Fred med hans minne!
J. M.

Hvem har ansvaret

for den politiske farglegning i NRK?

Bladet Nationen foreslår meget riktig at NRK bør ta en navneforandring under alvorlig overveielse. Norsk regjeringskringkasting vil se seg selv betydelig bedre, å dømme etter det utvalg av indrepolitisk stoff den bringer fra Stortinget og ande skusplasser. Det ferskeste eksempel er Kringkastings referat av ordskiftet i Stortinget om de polske krigsgravers monumenter. Det ble bare gitt et utdrag av interpellantens innlegg og utenriksministerens svar, ikke ett ord om Bergesens forslag, ikke ett ord om avstemningsresultatet, som grundig desavuerte regjeringen i denne sak.

Svar på spørsmålene s. 1.

1. Innen Basjkir-områdene i Russland er det i løpet av fem år funnet 20 oljefelter. Produksjonen er nå høyere enn i Baku ved det Kaspiske hav.

2. Olafur Thors er statsminister på Island og befinner seg foran valget 24. juni i høy grad i sentrum av begivenhetene. De utenrikspolitiske spørsmål har skapt en stemning som etter hvert er pisket opp mot de store høyder. Olafur Thors er av dansk ætt, født i Reykjavik i 1892. Han har deltatt i det politiske liv siden ungdomsårene, studert ved Københavns universitet. Han har vært utenriksminister og innehatt statsministerstillingen flere ganger.

En skotsk fisker lå ute ved kysten. Plutselig dro han opp en lommebok med 36 pund i. Det ryktet for viden om og allerede dagen etter mottok fiskeren 56 brev med spørsmål om hva han hadde brukt til agn.

unna, uten å tenke. Selv blant tidligere NS-folk fins det enkelte som tror at de har vært «nazister».

«Arbeidernes Leksikon» gir følgende forklaring under stikkordet *Nazis*. «Fork. for tysk *Nationalsozialist*, nasjonal-socialist.» — (Merk for øvrig forskjellen mellom den socialist som er nasjonal og har et fedreland, og så den internasjonale og fedrelandsløse!)

Medlemmer av det norske politiske partiet *Nasjonal Samling* var ikke medlemmer av det tyske nasjonal-socialistiske arbeiderpartiet (NSDAP) og har altså intet med denne forkortelsen «nazi» å gjøre. Vi var og er NS-medlemmer, d.v.s. Nasjonal Samlings medlemmer, nordmenn som kjempet for Norge under Quislings ledelse, og tilnavnet «quislinger» bærer vi gjerne. Men «nazister» har vi aldri vært — og ikke blir vi det heller. Det var våre argeste motstandere innen «kretsen» og «kirkefronten» og «hjemme-fronten» som leflet med de tyske nazi'ene for å skade det norske partiet Nasjonal Samling! — Og de leflet som drav maskepi med de tyske, — de var mer «nazister» enn noen innen NS.

Den jødisk-hebraiske opprinnelsen til «nazi»-ordet er lett å påvise: på hebraisk betyr nazi: sjef, fyrste, prins, president, regjerende person (fører); oppstigende damp; sky eller tåke.

Slektskap er sannsynlig med følgende hebraiske ord og røtter: *Nasir* — nasarit, gud — hellet; fyrste, prins. *Nasi* — løfte opp, opphøye; prøve. *Nasih* — seire, lede, føre. *NaSi* — (spott(e), forakt(e)). *NaSi'* — presse, klamme, trykke.

Sprach-Brockhaus-leksikonet gir følgende definisjon: *Nazi*,-s, koseform von *IGNAZ*. der Nazi, 1) Scherzname des Österreichers. 2) Nationalsozialist.

Det engelske leksikon *Webster New* sier: *NAZI* i plur. *NAZIS* (tysk forkortelse av uttalen av de første to bokstavene i *Nationalsozialistische* (Partei). 1) Medlem av det tidligere *National Socialist German Workers' Party*, founded on *facist* principles in 1919, headed by Hitler from 1921.

2) An adherent of *Nazism* in another country.

Disse definisjonene og den he-

22.—23. juni: Norges pelsdyrlag holder årsmøte på Hankø.

Neuberggt. 15, Oslo
Opphører inntil videre

Mjønvald Kafé

Brandbu, Hadeland
anbefales

Tørr snekkerfuru og vanlig høvellast kan leveres utover sommeren og høsten.

SVARVERUD BRUK

Lundeby p. å.

Trondheim

Madsens Bladforretning er tilflyttet Øvre Bakklandet nr. 60, like ved Gamle Bybro. Anbefales kjøpere av Folk og Land. Hver uke nytt nummer. Tidligere nr. has på lager.

INGRID RISTAN.

braiske opprinnelsen av «nazi»-ordet gir grunn til mange refleksjoner.

Den tyske nasjonalsosialismen gikk jo ut over de tyske jødene i særdeleshet, og at de på sin side har gjort sitt til å få «nazi»-betegnelsen innført i presse og daglig tale over hele kloden ligger det snublende nær å anta. Og propagandaen har virket så fortreffelig at bare få i Norge i dag vet forskjell på en Nazi, et medlem av det tyske NSDAP og et medlem av det norske parti Nasjonal Samling.

Som *spotte*-navn peker «nazi»-betegnelsen på en som er *nazaritt* eller *nasaritt*, d.v.s. en tilhenger av Gud og Kristus, en som ikke følger den store hopen eller flertallet.

Og dertil kommer *fører*-betegnelsen i ord som sjef, fyrste, president, fører o.s.v. Og endelig spottenavnet for *kristne* og for *østerriker*, samt for kristne kirkeledere med navn som Ignats, Ignatius o. l.

En herlig «suppedas», som flertallet i Europa og Amerika har slukt kritikkfritt! I dag et tegn på manglende kunnskap hos dem som bruker ordet om NS-folk.

ALEX GOALDE.

STANSEVERKSTED

SNIPPEN 3 — OSLO

TELEFON 37 44 35

ANNE DAHL

NAMSOS — Telefon 2132 - 2817 — privat 2275

Vi anbefaler:

Alleslags fiskeprodukter — kun engros. Vår spesialitet er nysaltet torskefilet, leveres i ca. 45 kilos kasser. Kan også leveres til private med tillegg av omsetningsavgift.

EGET KJØLE- OG DYPFRYSNINGSANLEGG.

Kjøp ikke nyoverhalte Ferguson

uten å sikre Dem at De får en maskin som fortjener denne betegnelse. Sikre Dem også originale deler. Begge deler får De ved å benytte vårt spealfirma. Direkte import fra Englands største leverandører. Traktorer leveres fra lager Oslo og Dokka. Full garanti. Avbetaling.

Bensin — Parafin — Diesel. — Ombygging til dieseldrift.

Allt i redskaper.

Georg Stray

Autorisert eiendomsmegler.

Omsetning av by- og landeiendommer. Kapitalanbringelse. — Representant for forsikringsselskapet VESTA. Asuranser tegnes over hele landet. Kontoradresse: Skippergaten 47. Telefoner 3334 — 2222. — Kristiansand S.

Fin sjangse for den rette mann

Gift agronom søkes som forpakter til lettdrevet gård i Aust-Agder. Tiltredelse snarest mulig. Husforholdene meget bra. Lett adkomst.

Henv. til dette blads redaksjon.

**Bladet koster
20.- kroner pr. år**

FOLK OG LAND

**Vår adresse er:
Kierschowsgt. 5, Oslo**

Hvem har ansvaret

**for at våre sjømenn aldri
er rimelig representert i
vårt storting?**

En del skipsførere og styrmenn, 10 i tallet, har vært samlet til møte i Bodø for å starte et nytt parti, som har til hovedformål å ivareta sjøfolkenes interesser. Hensikten er mer enn god nok, men partiveien fører ikke fram. NS-programmet viste løsningen, men ble underslått av det norske folk i 1945.

Åpne brev —

Forts. fra side 1

ne, som ble anklaget for forræderi ved ikke å ha reddet flåten i havn (noe det ikke hadde vært den minste sjans til).

Da var det Sokrates reiste sin anklage mot regjeringen, som svarte med å la ham tømme giftbegeret. — 2500 år seinere skulle vi altså få syndebukk-systemet og det summariske ansvar spillet om igjen på norsk scene under gjenreisningen av demokratiet og rettsstaten! — Repressaliene overfor opposisjonene uteble såvisst heller ikke.

Og rettskvernen mol og mol menneskeskjebner en gross, mens mange fant tiden lagelig til å beite bra og bruke sesongens klatrestige, samstundes som ytringsfriheten ble lagt på is.

*

Men tross alt var Guds mølle heller ikke satt fullstendig ut av funksjon. Eksekusjonssalvene fra Akershus har forunderlig lett for å gi gjenlyd — såvel i fred som i krig. Og jeg forutsetter at hver eneste norsk dommer som ikke søker glemselens sovepute, nå har skaffet seg «svenskebok» og studert den nøye. Om en da ikke tidligere har sett skogen for trær, — blir en etter lesningen av den boken sittende igjen med en pinslig erkjennelse av at kongeriket Norge de siste år overfor en hel folkegruppe har bedrevet det største rettssvik i vårt lands historie. Jeg ser da bort fra okkupasjonsårene, som med sine særegne forhold og forutsetninger ligger utenfor sammenligningens ramme. — «Dansketid» må derimot tas med.

Selvsagt ville det ikke bydd på særlige vansker med et reelt etterkrigsoppgjør der hver den som hadde forbrutt seg mot lovene — ble dømt etter lovene. — Da ville riktignok ikke hatet og hevnen fått sitt. De som trengte

Holdes tyske Rostock-dokumenter tilbake av amerikanerne?

Det amerikanske utenriksministerium har, som tidligere meldt, begynt å offentliggjøre dokumenter som er røvet i det tyske utenriksministerium. Man nøyes nok med å bringe dokumenter som passer i amerikanernes kram, for ellers skulle det være merkelig om der ikke kom noe fram vedrørende den dansk-tyske avtale om den gnidningsløse besettelse. Det er vel ikke utelukket at amerikanerne bruker sådanne dokumenter som trusel mot danske politikere, hvis disse ikke vil innordne seg under de opprustningskrav amerikanerne stiller til Danmark. Noe må der ligge bak,

når Danmark fortsetter det vanvittige spill av penger, som militarismens overdådige utfoldelse koster.

Derimot har man ifølge United Press, Washington, offentliggjort en lykkønsking fra Molotov til Hitler i anledning av besettelsen av Danmark og Norge. Det heter:

Molotov erklærte at Sovjettregjeringen forsto de forholdsregler som Tyskland var blitt tvunget til å ta. Englenderne var viselig gått alt for langt, ettersom de ganske hadde ignorert de nøytrale makters rettigheter. Til sist sa Molotov: — Vi ønsker

Tyskland fullstendig suksess i disse defensive forholdsregler.»

Hvis de amerikanske publisister har tenkt å bevare et stenk av objektiv overflate, er det ikke smigrende for dem at de ved offentliggjørelsen av Molotovs lykkønsking lar ham være alene om å antyde de engelsk-franske bestrebelser for å besette Norge og Syd-Sverige. Denne operasjon, som var i full gang mot Skandinavia lyktes ikke, fordi tyskerne hadde noen timers forsprang, som de fikk ved den fri fart gjennom Danmark.

Bladet Revision, Danmark.

syndebukk heller ikke. Og hverken høyesterettsdommer Erik Solem eller h.r.advokat Sven Arntzen kunne ha pranget som fhv. ugild førelagsmann og ugild riksadvokat.

*

Som den ærede dommerforening allerede har lest i min avis og i Folk og Land, har o.r.sakfører Erling Ueland trukket de konklusjoner ut av «svenskebok», at det er øvd omfattende rettsovergrep i lovens navn og med

domstolenes bistand. Overgrepene er skjedd i den politiske hevns øyemed, hvorfor det er hykleri å kalle Norge en rettsstat. Mange skammer seg over å være jurist og nordmann, legger hr. Ueland til, og tviler på om noen norsk jurist føler seg kvalifisert til å imøtegå de svenske folkerettslærde som så kompromissløst har fjernet fikenbladene fra rettsvikets blusel.

Uten domstolenes bistand ville det ikke være mulig å gjennomføre et så omfattende og tøylesløst rettssvik. I stedet måtte vi da fått riksrett, klare linjer og reelt rettsoppgjør uten gåseøyne.

Vi som stillet oss utenfor åsgårdsreien og forsøkte å opptre som bølgedempere, vi gjorde fra først av regning med domstolene, men dypt skuffede ble vi. Og hva synes Dommerforeningen vi skal

trøste hverandre med i dag?

— For vi kan da ikke bare «la svive det» og late som ulov og urett er jevn god med lov og rett etter at vi nu har fått den usminkede sannhet å vite. Heller ikke kan vi av hensyn til oss selv, de dømte og utlandet ha de svenske rettslærdes dom sittende på oss uten å foreta oss noe som helst.

Men kan hende Dommerforeningen vil påta seg å bevise at det er de svenske ekspertene som har tatt feil? — Den absolutte taushet i dagspressen de ukene som er gått siden «svenskebok» kom til Oslo, tyder ikke på at den er lett å imøtegå. Vi kan visst like godt først som sist innrømme at dens innhold er urokkelig fra perm til perm (jevnuvør justisformann Lars Ramndals angst da han interpellerte i Stortinget).

For meg fortøner det seg som dommerforeningens menn fremfor alle andre «burde ha forstått» og satt hele sin faglige innsikt, sin stands ære og sin store autoritet inn for å stoppe skandalen ved f. eks. å fraråde sine medlemmer å fremme en eneste urettvis sak. — Og fordi dette dessverre ble forsømt, venter jeg nå av Dommerforeningen, der jeg forutsetter at et overveiende flertall har holdt sin sti ren,

Hvem har ansvaret

for buss-streiken i Oslo? Den rammer 90 000 trafikanter og er til stor økonomisk skade for byen og landet.

— at den i den ellevte time griper inn i situasjonen på en måte som kan tjene til å gjenreise respekten utover og tilliten innover. Fra selvskyldnerne i regjering, storting, påtalemyndighet og presse kan en ikke vente at initiativet skal komme.

Dommerforeningen bør foreta seg noe der kan bli stående som en lysende fakkell ned gjennom tidene, på det at det negative forgår, men det positive består, — ånden til ære og oss alle til gagn.

I motsatt tilfelle vil Den norske Dommerforening etter mitt skjønn og i folkets bevissthet bli stående solidarisk med «Landssvikloverket» og «rettsoppgjøret» og dermed gå god for rettssviket. For her gis det ikke plass til et både og, — her må det treffes et avgjørende valg. Det vil bli stående i historien.

Toralv Fanebust.

**Av Kunt W. Nordal
i «Verden idag».**

Krigshistorikerne har hittil vært påfallende tause når det gjelder et bestemt punkt i beretningen om årsakene til britenes tragiske nederlag ved Arnheim. Hvordan kunne det ha seg at

støtet mot Berlin.

Strateger har regnet ut at denne operasjon kunne ha bragt krigen til opphør før jul 1944, hvis alt hadde gått etter planen. Hva kunne ikke seks måneders forkortelse av krigen ha betydd? Millioner av menneskeliv må ha gått ferdig etter vinteren og våren

Drama fra krigsårene

dalte ned fra en forgremmet morgenhimmel, ble de mottatt med tette byger av glødende prosjektiler. Hundrevis av dem ble drept mens de ennå hang i

hadde vært Arnheim, ble over 7000 liggende igjen.

Det skal ha vært et patetisk syn, da restene av 1. fallskjermdivisjon marsjerte gjennom Nijmegen

seg med stolthet. Han skal også — en tid — ha gjort god jobb innen en bestemt gren av den illegale flyktningstransporten, og hjulpet mange etterværende

Alle uten oberstløytnant Pinto synes å ha funnet mistanken for løst fundert, og aksjonen mot King Kong ble utsatt. Omsider fant oberstløytnant Pinto at tiden var inne, trass i alt, og om formiddagen den 14. september var alt klart. King Kong ble

forretning ved den anledning. King Kong forrådte etter hvert en rekke framstående motstandsfolk og ledet sine kamerater i dødsfeller han selv hadde satt opp. Derfor brukte tyskerne så ofte skarpskyttere når King Kong var på ferde. Han måtte

Av Kunt W. Nordal i «Verden idag».

Krigshistorikerne har hittil vært påfallende tause når det gjelder et bestemt punkt i beretningen om årsakene til britenes tragiske nederlag ved Arnhem. Hvordan kunne det ha seg at tyskerne hadde så store og så vel forberedte styrker akkurat der? Og da? Britiske etterretningsfolk har åpenbart kjent sammenhengen lenge men de har nå engang for vane ikke å forsnakke seg. I dette tilfelle har sikkert også politiske hensyn spilt inn for visse sider av Arnhem-affæren var av høyst delikat natur og kunne ha fått uberegnelige indrepolitiske konsekvenser i Nederland i den labile perioden etter frigjøringen, før landets politiske liv hadde falt tilbake i de naturlige folder. Men nå er mange år gått siden begivenhetene fant sted. Hovedaktøren er forlengst død, og han som avslørte forræderiet, nyter sitt otium som pensjonert etterretningsoffiser. Tiden skulle være inne til en mer utførlig beretning om det som faktisk fant sted ved Arnhem i de skjebnetunge septemberdagene i 1944. Men først og fremst, hva var det egentlig som hendte?

Ved dagry 17. september 1944 hoppet 10 000 mann britiske fallskjermtropper ut over distriktet omkring Eindhoven, Nijmegen og Arnhem i Nederland. Det var den berømte 1. divisjon av de britiske fallskjermtropper som ble satt inn. De røde djevlene, kjent for sin innsats under ørkenkrigen, felttoget i Italia og en rekke andre av krigens slagmarker. Hensikten med angrepet var å bygge bruher over elvene Maas og Nedre-Rhin, bite seg fast og holde stillingen til hovedstyrkene kunne komme dem til unnsetning. Hvis operasjonen hadde lyktes ville de tyske tropper i Nederland blitt avskåret og alt vært klar til det store fram-

Den som bruker sin tid dårlig er den første til å klage over at den er for knapp.

La Bruyère.

støtet mot Berlin.

Strateger har regnet ut at denne operasjon kunne ha bragt krigen til opphør før jul 1944, hvis alt hadde gått etter planen. Hva kunne ikke seks måneders forkortelse av krigen ha betydd? Millioner av menneskeliv må ha gått tapt etterjulsvinteren og våren 1945. Krigsomkostningene var forlengst nådd opp i astronomiske tall som ligger hinsides en vanlig skatteborgers begripelse. Krigen kostet på dette tidspunkt Storbritannia alene 350 millioner kroner pr. dag. Og vil en fortsette — i for øvrig uhistoriske tankebaner — hva kunne ikke en seier ved Arnhem ha betydd for den politiske utvikling. Jalta-konferansen, som synes å ha ført til så mange feilgrep, fant først sted i februar 1945. Den ville sikkerlig fått et helt annet forløp, hvis Tyskland hadde kapitulert før de vestallierte representanter satte seg til dette forhandlingsbordet.

Lykken står den djerne bi, sier ordtalet. Det stemmer ikke alltid og slett ikke når det gjelder slaget ved Arnhem. Alt synes å ha mislykkes der. Men ingen har til denne dag kunnet bebreide de røde djevlene for mangel på djervhet.

Ut over ettermiddagen den 16. september 1944 var det stor aktivitet i luftrommet over Nederland. Britiske og amerikanske bombefly rettet voldsomme angrep mot luftvernstillinger og flyplasser og rekognoseringsfly tok tusener av fotografier av de områdene som var utsett for landingsplasser for fallskjermtroppene. Fotografiene, som ble grundig gransket, viste ingen påfallende aktivitet fra tysk side. Alt tydet på at tyskerne ikke ante noe om det planlagte angrep. Men da det tok til å mørkne ble det trafikk på landeveiene som førte fram mot Arnhem og Eindhoven! Tanks og kanoner krabbelte fram fra sine skjulesteder, samlet seg i lange kolonner og ramlet i stilling bak hekker og kratt. Skarpskyttere med kikertsikter satte seg på «natkvist» i trær og på hustak. Mitraljøs-skyttere grov seg ned bak busker og gjerder. Alle kanoner og geværsløp ble rettet mot de jordene som var utpekt som landingsplasser for de britiske fallskjermtroppene. Og da de første av dem

Drama fra krigsårene

dalte ned fra en forgremmet morgenhimmel, ble de mottatt med tette byger av glødende prosjektiler. Hundrevis av dem ble drept mens de ennå hang i fallskjermseleene. Snesevis av tunge glidefly styrtet brennende i bakken med full last. Men de som kom levende ned opptok kampen uten å nøle!

Ennå kunne kanskje krigslykken ha snudd seg ved Arnhem, hvis de allierte flystyrker hadde fått sjangse til å gripe inn i kampen. Da var det værgudene ble stripet! Før middag hadde de stilt seg til Hitlers disposisjon alle sammen! Skodda seig tung og grå inn fra havet og hang lavt over Nederland både den 17. september og de følgende dager. En divisjon polske fallskjermtropper, som etter planen skulle ha vært satt inn som forsterkninger tidlig på formiddagen, kom ikke avgårde på grunn av værforholdene. Forsyningsflyene fant ikke fram til de avtalte slipp-plassene, som ellers i mange tilfelle alt var på fiendens hender. En og annen pilot tok en farlig sjangse og fløy inn så lavt at lasten kunne leveres så å si direkte i hendene på de omringede fallskjermssoldatene. Mange av disse flygerne kolliderte med skorsteinspiper og kraftledninger og ble drept.

I løpet av kort tid var Arnhem-området innesluttet i en nådeløs, pansret knipetang. Alt tidlig må de røde djevlene ha vært klar over at slaget var tapt. Men de fortsatte å slåss. I ni døgn holdt de ut. Da kom retrettordren, og i ly av et nattemørke, som stadig ble flerret av lysbomber og bluss, svømte de gjenlevende over elven Waal og reddet seg tilbake til hovedstyrkene, som hadde klart å presse en smal panserkile fram til den motsatte elvebredden. Men i parkene, hagene og i de rykende ruinene av det som en gang

Ved hjemmet står din himmlestige, og hjemmets terskel er dens første trin.
J. S. Welhaven.

hadde vært Arnhem, ble over 7000 liggende igjen.

Det skal ha vært et patetisk syn, da restene av 1. fallskjermdivisjon marsjerte gjennom Nijmegens gater tidlig på morgenen den 26. september. 2136 huløye, skjeggete og barbeinte soldater innhyllet i ulltepper og blodige bandasjer. «De var slått, men ikke knekket», forteller en amerikansk krigsreporter, som overvar inntoget. En av de overlevende skrev hjem til sin far: «Treffer du noen gang en kar som forteller at han var med ved Arnhem, så by ham en drink!»

— — —

Etterretningsoffiserene i Montgomerys hovedkvarter må ha fått sjokk da de leste de første rapportene om utviklingen ved Arnhem og skjønnte at her var det ugler i mosen. Arnhem-området stinket formelig av forræderi.

Dobbelt tragisk virker det hele når en får høre at forræderen faktisk hadde vært i søkelyset som mistenkt alt i flere uker før slaget, og at han skulle ha vært knepet den selvsamme morgen da angrepsplanene for Operation «Market Garden» (Arnhem) ble betrodd ham. Hele affæren kan tilbakeføres til mangel på samarbeide mellom de forskjellige avdelinger innen de alliertes etterretningsvesen — og en almenmenneskelig svakhet for heldedyrkelse.

Det er oberstløytnant Oreste Pinto, tidligere britisk etterretningsoffiser, som nå har avslørt hvordan slikt kan gå til. I hans livserindringer som i all enkelhet har fått titelen «Spioner i nettet» på norsk. (Stabenfeldts forlag) finner en også et avsnitt om Christian Lindemans, forræderen fra Arnhem, bedre kjent under betegnelsen King Kong.

Lindemans var en ren kjempe, beryktet for sine gateslagsmål, elsket av kvinner og dyrket av menn. Han var en begersvinger av dimensjoner og eide en livsappetitt av uforfalsket jungelformat. Før krigen hadde «King Kong» være et skjellsord, under okkupasjonen ble det et hedersnavn som Lindemans vedkjente

seg med stolthet. Han skal også — en tid — ha gjort god jobb innen en bestemt gren av den illegale flyktningstransporten, og hjulpet mange ettersøkte landsmenn og nedskutte allierte flygere ut av Gestapos fangarmer. Det gikk legender om hans dristige aksjoner som ut over våren og sommeren 1944 ble mer og mer fantastiske. Bare et fåtall av hans kamerater overlevde disse aksjonene men den digre King Kong syntes usårlig. Stopp litt, forresten! Våren 1944 ble han arrestert av Gestapo i et «flyktningehotell» og fikk ved den anledning en kule gjennom den ene lungen — ved en misforståelse. King Kong ble innlagt på et av Gestapos fengselssykehus. Tre uker senere var han like sprek og organiserte sin egen flukt. Den ble dyr. Av de 50 heimefrontguttene som deltok i befrielsesaksjonen ble 47 drept. Gang' på gang havnet King Kongs aksjonsgjenger i omhyggelig forberedte bakhold. Aksjonene var åpenbart røpet på forhånd og Gestapos skarpskyttere la klar bak sine kikkertsikter. King Kong, den største skyteskiven av dem alle, kom seg alltid unna. Men hvorfor brukte tyskerne rifler, når de hadde mitraljører og maskinpistoler, og hvem var det som underrettet Gestapo om King Kong-gjengenes aksjonsplaner?

Vurdert med en nøktern forstand og uten noen tilsetning av Pimpernel-romantikk, var det mangt som kunne virke påfallende i de detaljer oberstløytnant Pinto plukket fram fra etterretningsvesenets arkivmapper om King Kongs virksomhet. Langsomt føyde ledd for ledd seg sammen til en beviskjede, som ble sterkere for hver dag. King Kong ble rapportert som suspekt formodentlig så tidlig som i begynnelsen av august 1944.

Hvert menneske har egentlig sannheten i seg selv, man behøver bare å minne om den.

Sokrates.

Alle uten oberstløytnant Pinto synes å ha funnet mistanken for løst fundert, og aksjonen mot King Kong ble utsatt. Omsider fant oberstløytnant Pinto at tiden var inne, trass i alt, og om formiddagen den 14. september var alt klart. King Kong ble innkalt til en konferanse på Pintos kontor. Pistolen lå skarpladd og usikret på plass i skulderhylsteret, men King Kong kom ikke. I stedet møtte to offiserer fra de nederlandske heimestyrkene. De opplyste at King Kong var forhindret fra å møte. Samme morgen var han sendt ut i et meget viktig og særdeles hemmelig oppdrag som det ikke kunne gis opplysninger om. Senere fikk Pinto rede på hva det gjaldt — King Kong var sendt som kurer til heimestyrkene i Arnhemområdet for å varsle dem om tid og sted m. v. for Operation «Market Garden».

Først flere uker senere kom de siste og avgjørende ledd på plass i beviskjeden. En nederlandsk spion tilstod at han satt inne med opplysninger om Arnhem-affæren. Tyskerne hadde fått melding om den planlagte aksjon den 15. september fortalte spionen. Oberst Kiesewetter, sjefen for det tyske Abwehr i Nederland, satt inne med detaljerte opplysninger. Han hadde dem fra King Kong! King Kong ble øyeblikkelig arrestert. Det fantes ikke store nok håndjern i Nederland. Han ble surret med stålwire og ført til England i spesialfly. To uker senere kom han i retur. Vaktene medbragte hans tilståelse. Den fylte 24 foliosider.

Så vidt en kan forstå har King Kong holdt sin sti noenlunde ren til februar 1944. Da ble hans favorittelskerinne, danserinnen Valencia, arrestert. Samtidig begynte økonomiske sorger å plage den umettelige livsnyteren. For å skaffe seg gylten til sine orgier med vin og kvinner hadde King Kong etter hvert underslått store beløp som var innsamlet til heimefronten. Så gikk han til Abwehr og solgte seg! Prisen var at Valencia og en yngre bror, som også satt i Gestapo-fengslet, skulle frigis, og dertil skulle tyskerne skaffe ham nok penger til hva en med rette kan kalle King Kongs driftsomkostninger!

Abwehr gjorde utvilsomt en god

forretning ved den anledning. King Kong forrådte etter hvert en rekke framstående motstandsfolk og ledet sine kamerater i dødsfeller han selv hadde satt opp. Derfor brukte tyskerne så ofte skarpskyttere når King Kong var på ferde. Han måtte ikke utsettes for sleivete maskinpistoler!

Forræderen King Kong ble aldri stilt for noen krigsrett. Saken ble dysset ned og trukket i langdrag, insinuerer forfatteren. Da den offentlige opinion i England begynte å presse på, ble saken berammet. To dager før krigsretten skulle tre sammen ble imidlertid forræderen funnet død i sin celle. Tvers over liket lå en eldre sykepleierske, som også var langt inne i veronaldøden. Så ble det atter stille om King Kong.

Det har åpenbart ergret den pensjonerte skalplegeren, oberstløytnant Pinto, at hans livs bragd på denne måten skulle forsvinne i glemselen. Det er en av årsakene til at «Spycatcher» ble skrevet. King Kong-affæren har selvsagt betydd et sviende slag og et betydelig prestisjetap for den nederlandske heimefronten. Alt for mange prominente menn hadde gått god for den store King Kong. Etter hvert skal legenden også ha bagatellisert hans villfarelser. Helter forekommer så altfor sjelden, og de en har må en fare fint med!

FOLK og LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN

Ekspedisjon og kasse:
Postboks 3214, Oslo
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00
pr. halvår. Sverige, Danmark: kr. 24.00 pr. år,
kr. 12.00 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 28.00 pr. år, kr. 14.00 pr. halvår. I nøytralt omag kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00 pr. halvår.

Løssalgpris: 50 øre

Annonsepris:
32 øre pr. millimeter
over en spalte.

Bruk postgironr. 16450
Sambandstrykkeriet
Oslo